

Załącznik do
Uchwały nr XIII/ 141/15
Rady Miejskiej w Pabianicach
z dnia 25 czerwca 2015 r.

Program polityki zdrowotnej:

**PROGRAM PROFILAKTYKI ZAKAŻEŃ
WIRUSEM BRODAWCZAKA LUDZKIEGO (HPV)
DLA MIASTA PABIANIC NA LATA 2015-2016.**

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	3
II.	PROBLEM ZDROWOTNY	3
III.	EPIDEMIOLOGIA	4
IV.	ADRESACI PROGRAMU	4
V.	CELE PROGRAMU	5
VI.	OCZEKIWANE EFEKTY	5
VII.	TRYB ZAPRASZANIA DO PROGRAMU	5
VIII.	ORGANIZACJA PROGRAMU	6
IX.	KOSZT REALIZACJI	8
X.	CZAS REALIZACJI	8
XI.	MONITORING I EWALUACJA	8

I. WSTĘP

Miasto Pabianice wykonuje zadania własne zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), do których należą sprawy związane z ochroną zdrowia.

Gmina opracowuje, realizuje i ocenia efekty programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, na podstawie art. 7 ust. 1 i art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1491, poz. 1138).

Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym możliwe jest poprzez stosowanie odpowiedniej profilaktyki, jak również poprzez podejmowanie wszelkich działań i środków w celu przeciwdziałania czynnikom ryzyka wywołującym wiele chorób w tym nowotworów. Szczepienie przeciwko HPV należy zgodnie z art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (t. j. Dz. U. z 2011 r., Nr 45, poz. 235) do kategorii świadczeń zdrowotnych.

II. PROBLEM ZDROWOTNY

Pomimo postępu w diagnostyce jak i dostępu do nowoczesnych leków, choroby nowotworowe w Polsce są jedną z głównych przyczyn zgonów. Jednym z najczęściej występujących nowotworów złośliwych u kobiet pomiędzy 15 a 44 rokiem życia jest rak szyjki macicy. Nowotwór ten nie jest dziedziczny ani uwarunkowany genetycznie. Udowodniono, że czynnikiem wywołującym jest ludzki wirus brodawczaka (HPV). Wyróżnia się ponad 100 typów wirusa HPV, które wykazują powinowactwo do nabłonka narządów płciowych kobiety. Trzy najczęstsze typu HPV: 16, 18, 45 związane są z ponad 70% przypadków raka płaskonabłonkowego szyjki macicy i aż 90% przypadków raka gruczołowego. Infekcje HPV odpowiedzialne są również za część nowotworów pochwy, sromu, odbytu u kobiet oraz raka jamy ustnej, gardła, odbytu i prącia mężczyzn.

Na rozwój raka szyjki macicy ma wpływ wiele czynników. Istnieje wyraźny związek między aktywnością seksualną a ryzykiem powstania stanu przedrakowego lub raka szyjki macicy. Wcześniej rozpoczęte współżycie i zmiany partnerów ułatwiają infekcje wirusem onkogennym przenoszonym drogą płciową. Zakażenie przebiega łagodnie, bez objawów klinicznych i zwykle przemija samoistnie dzięki naturalnej odpowiedzi immunologicznej organizmu. Może jednak przekształcić się w zakażenie przetrwałe, skutkujące rozwojem procesu zmian przedrakowych. Zakażeniu można ulegać wielokrotnie nie nabywając odporności, a zmiany nieleczone mogą ulec progresji do raka. Rozwój raka inwazyjnego od chwili zakażenia wirusem trwa 10-15 lat.

Rak szyjki macicy nie daje charakterystycznych objawów w pierwszej fazie choroby. Objawy występują dopiero w stadium zaawansowanej choroby. Ponad 60% przypadków raka szyjki macicy wykrywanych jest dopiero w drugim i trzecim stopniu zaawansowania, co sprawia, że leczenie jest trudne i często nieskuteczne.

Od wielu lat w Polsce w ramach profilaktyki wtórnej raka szyjki macicy prowadzone są masowe badania przesiewowe, które polegają na badaniu cytologicznym. Badanie to ma za zadanie wykryć zmiany chorobowe w obrębie szyjki macicy. Problemem jest jednak niska zgłaszalność kobiet na te badania.

Skutkiem niskiej zgłaszalności na badania cytologiczne jest potrzeba wprowadzenia profilaktyki pierwotnej. Profilaktyka ta polega na szczepieniach ochronnych przeciwko HPV jak i wprowadzeniu działań edukacyjnych.

Szczepienie dziewczynek przeciwko HPV zalecają polskie towarzystwa medyczne: Polskie Towarzystwo Pediatryczne, Polskie Towarzystwo Wakcynologii, Polskie Towarzystwo Ginekologiczne, Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej, rekomendując je jako skuteczne działania w zakresie profilaktyki pierwotnej. Rekomendacje podkreślają, że optymalne jest szczepienie jeszcze przed ekspozycją na zakażenie.

W Polsce zarejestrowane są dwie szczepionki przeciwko HPV. Jedna zawiera dwa typy wirusa HPV druga ma w składzie cztery typy wirusa HPV. Obie szczepionki są bezpieczne, dobrze tolerowane i wysoce skuteczne.

III. EPIDEMIOLOGIA

Rak szyjki macicy jest drugim co do częstości występowania nowotworem u kobiet do 45 roku życia na świecie. Co roku odnotowuje się około 500.000 nowych zachorowań, z czego 240.000 kobiet umiera.

Polska Unia Onkologii podaje, że co roku 3.500 Polek zapada na ten nowotwór. Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, każdego roku w Polsce notuje się około 13 nowych przypadków raka szyjki macicy na 100 tysięcy kobiet. Wskaźnik śmiertelności z powodu tego nowotworu to około 7 przypadków na 100 tysięcy.

W województwie łódzkim, w 2010 roku zarejestrowano 10.199 zachorowań na nowotwory złośliwe, w tym 5.371 u kobiet. Nieco ponad 3,7% zachorowań w populacji żeńskiej dotyczyło nowotworów złośliwych szyjki macicy – był to siódmy pod względem częstości występowania nowotwór. Jednocześnie, z powodu raka szyjki macicy w 2010 roku, w województwie łódzkim, zmarło 126 kobiet (4,09% wszystkich zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi u kobiet).

IV. ADRESACI PROGRAMU

Programem szczepień dobrowolnie zostaną objęte dziewczynki w wieku 13 lat zamieszkałe na terenie Miasta Pabianic. Wg danych z Urzędu Stanu Cywilnego w Pabianicach, populacja dziewcząt w wieku 13 lat kwalifikująca się do szczepień wynosi około 260. Szacuje się, że w programie weźmie udział około 85% uprawnionych dziewczynek tj. 221.

Edukacja zdrowotna będzie skierowana do około 1500 osób tj. dziewcząt i chłopców z rocznika podlegającego szczepieniom oraz ich rodziców/opiekunów prawnych.

V. CELE PROGRAMU

Cel główny:

Zwiększenie świadomości zdrowotnej w zakresie możliwości zapobiegania i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy. Zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy u kobiet poprzez przeprowadzenie edukacji zdrowotnej oraz wykonywanie szczepień ochronnych przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego w populacji 13 letnich dziewczynek.

Cele szczegółowe:

1. Edukacja zachowań prozdrowotnych wśród rodziców i młodzieży szkolnej w wieku 13 lat poprzez poszerzenie wiedzy o zakażeniach HPV i ich skutkach.
2. Zapoznanie rodziców/opiekunów prawnych z działaniem szczepionki przeciwko HPV.
3. Objęcie profilaktyką pierwotną populacji dziewcząt 13 letnich z terenu Miasta Pabianic.
4. Edukacja w zakresie profilaktyki wtórnej poprzez zachęcanie matek młodzieży objętej programem do zwiększania uczestnictwa w badaniach realizowanych w ramach Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy.

VI. OCZEKIWANE EFEKTY

- Zwiększenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ryzykownych zachowań oraz chorób przenoszonych drogą płciową.
- Zwiększenie poziomu wiedzy dotyczącej profilaktycznych badań cytologicznych.
- Zmniejszenie zachorowalności na raka szyjki macicy (i innych chorób towarzyszących zakażeniu HPV) w perspektywie wieloletniej wśród kobiet zamieszkałych na terenie Miasta Pabianic.

- Zwiększenie wykrywalności chorób nowotworowych szyjki macicy we wczesnych stadiach.

VII. TRYB ZAPRASZANIA DO PROGRAMU

Dla zapewnienia wysokiej frekwencji w programie Urząd Miejski w Pabianicach oraz realizatorzy programu przeprowadzą kampanię informacyjno-edukacyjną motywującą do aktywnego udziału w szczepieniach oraz edukacji.

Urząd Miejski w Pabianicach udostępni informacje na stronie internetowej oraz tablicach ogłoszeń Urzędu. Ponadto zostaną rozprowadzone plakaty i ulotki w placówkach oświatowych, placówkach służby zdrowia, jednostkach podległych oraz komunikacji miejskiej.

VIII. ORGANIZACJA PROGRAMU

1. Części składowe programu, etapy i działania organizacyjne.

Na realizatora programu zostanie przeprowadzony otwarty konkurs.

Jednostka, która wygra konkurs w pierwszej kolejności przeprowadzi kampanie promującą przystąpienie do programu. Następnie zostanie przeprowadzona edukacja zdrowotna z zakresu raka szyjki macicy dla młodzieży oraz rodziców.

Po uzyskaniu pisemnej zgody rodziców/opiekunów prawnych nastąpi faza szczepień. Pierwsza faza szczepień będzie obejmowała w pierwszej kolejności badanie kwalifikujące do szczepienia. Druga zaś, obejmie szczepionkę w 3 dawkach w schemacie 0, 2 i 6 miesięcy lub według zaleceń producenta.

W trakcie programu będzie prowadzony systematyczny monitoring realizacji programu.

2. Planowane interwencje.

W ramach programu dziewczęta spełniające kryteria uczestnictwa w programie będą zaszczepione szczepionką przeciwko HPV w trzydawkowym cyklu, zgodnie z zaleceniami producenta.

3. Kryteria i sposób klasyfikacji uczestników.

1. Wiek dziewcząt 13 lat (6 klasa szkoły podstawowej);
2. Brak przeciwwskazań lekarskich do zaszczepienia;
3. Pisemna zgoda rodziców/opiekunów prawnych na szczepienia.
4. Dobrowolna zgoda uczestniczki.

4. Zasady udzielania świadczeń w ramach programu.

Zaszczepiona przeciwko zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego otrzyma każda chętna 13 letnia dziewczynka z terenu Miasta Pabianic spełniająca kryteria programu, która zostanie zakwalifikowana do programu.

5. Sposób zakończenia udziału w programie.

Pełne uczestnictwo polega na zrealizowaniu schematu szczepień oraz uczestnictwie w programie edukacyjnym.

6. Bezpieczeństwo planowanych interwencji

W programie będzie stosowana szczepionka czterowalentna, zarejestrowana i dopuszczona do obrotu w Polsce, firmy **Merck Sharp & Dohme – Silgard**. Jest to szczepionka zawierająca cztery typy wirusa brodawczaka ludzkiego HPV – typ 6, 11, 16 i 18. Szczepionka zawiera rekombinowane białko zewnętrznej warstwy kapsydu HPV 6, 11, 16, 18 w postaci cząsteczek wirusopodobnych. Nie zawiera więc DNA HPV więc nie stwarza ryzyka zakażenia. Szczepionka wskazana jest w profilaktyce zmian przednowotworowych narządów płciowych (kłykcin kończystych), związanych przyczynowo z HPV typu 6, 11, 16, 18. Odsetek serokonwersji po zakończonym cyklu szczepień tym preparatem jest bardzo wysoki. Podczas monitoringu bezpieczeństwa szczepionki stwierdzono, że najczęstszym działaniem niepożądanym jest łagodny przemijający odczyn miejscowy: zaczerwienienie, ból i obrzęk w miejscu podania.

7. Kompetencje niezbędne do realizacji programu.

Szczepienia będą realizowane przez podmioty wykonujące działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

Szczepionki będą podawane przez personel medyczny – pielęgniarki posiadające ukończony kurs w zakresie wykrywania szczepień ochronnych pod nadzorem lekarskim.

8. Dowody skuteczności planowanych działań.

Stosowanie profilaktyki pierwotnej w postaci szczepień przeciwko HPV zalecają instytucje międzynarodowe w tym WHO, ECDC oraz polskie: Polskie Towarzystwo Pediatryczne, Polskie Towarzystwo Wakcynologii, Polskie Towarzystwo Ginekologiczne, Polskie Towarzystwo Medycyny Rodzinnej.

Przeprowadzone badania dowodzą, że szczepionka przeciwko HPV zapewnia 100% serokonwersję po trzech dawkach szczepionki i ochronę przed zmianami przedrakowymi spowodowanymi onkogennymi typami wirusa HPV zawartymi w szczepionce. Zatem wprowadzenie szczepień może doprowadzić do zmniejszenia śmiertelności z powodu raka szyjki macicy i jednocześnie zmniejszyć koszty medyczne i ekonomiczne związane

z rozpoznawaniem i leczeniem. Zmniejszy poczucie zagrożenia chorobą nowotworową u kobiet dowiadujących się o nieprawidłowym wyniku badania cytologicznego i zredukuje liczbę dodatkowych badań diagnostycznych po stwierdzeniu nieprawidłowości w obrazie cytologicznym, a także zabiegów związanych z leczeniem zmian przedrakowych. Analiza kosztów wskazuje, że strategia profilaktyki raka szyjki macicy łącząca szczepienia zapobiegawcze i przesiewowe badania cytologiczne będzie bardziej efektywna ekonomicznie, niż ograniczenie się tylko do skryningu cytologicznego. Szczepionka przeciwko HPV obejmuje tylko dominujące typy wirusa HPV i nie wyeliminuje w pełni zachorowań na raka szyjki macicy, ale może radykalnie zmniejszyć zachorowalność.

IX. KOSZT REALIZACJI

Koszt jednostkowe:

Koszt szczepienia 1 dziewczynki, na który składa się koszt szczepionki, koszt kwalifikacji oraz koszt podania szczepionek wyniesie około 390 zł.

Koszty całkowite:

Przewidywana wysokość środków finansowych na realizację programu wynosi około 75.000,00 zł.

Źródło finansowania:

Program w całości zostanie sfinansowany z budżetu Miasta Pabianic.

X. CZAS REALIZACJI

Realizację zaplanowano na lata 2015-2016.

XI. MONITORING I EWALUACJA

Ocena zgłaszalności do programu będzie monitorowana na bieżąco w trakcie trwania programu oraz po zakończeniu na podstawie list uczestnictwa.

Zostaną określone wskaźniki:

1. Liczba dziewcząt spełniających kryteria do uczestnictwa w programie.
2. Odsetek dziewcząt uczestniczących w programie.
3. Liczba dziewcząt zaszczepionych w programie.
4. Liczba dziewcząt, których nie zaszczepiono z powodu przeciwwskazań zdrowotnych.
5. Liczba odbiorców edukacji zdrowotnej z podziałem na: dziewczęta, chłopców oraz rodziców/opiekunów prawnych.

Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV)
dla Miasta Pabianic na 2015 rok.

Ocena efektywności zostanie dokonana na podstawie poziomu frekwencji oraz w perspektywie wieloletniej analiza statystyczna zapadalności na raka szyjki macicy.